

Asia: VALAS III: Kysely uuden vammaispalvelulain soveltamisalaan ja asumiseen liittyvistä säännöksistä

Viite: THL ja STM kuulemistilaisuus 16.2.2021

1. Vastaajan tiedot

Etunimi: Elina

Sukunimi: Nieminen

Sähköposti: elina.nieminen@invalidiliitto.fi

Edustamani taho: Invalidiliitto ry

2. Edustamani taho on

Kunta/kuntayhtymä

Vammaisjärjestö

Muu järjestö

Valtion viranomainen

Yksityinen palveluntuottaja

Oppilaitos

Olen vammaisen henkilö

Olen vammaisen henkilön läheinen

Muu, mikä

2 § Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

”Tässä laissa säädetään erityispalveluista niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

Tätä lakia sovelletaan, jos henkilö ei saa sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012, jäljempänä vanhuspalvelulaki) tai muun lain perusteella riittäviä ja sopivia palveluja.

Palvelujen järjestämistä vastuusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (/), jäljempänä järjestämislaki. Palvelujen tuottamisesta säädetään järjestämislaissa, sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta annetussa laissa (/), jäljempänä palveluntuottajalaki, sekä asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetussa laissa (/), jäljempänä valinnanvapauslaki.”

3. Onko mielestänne pykäläesitystä tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

4. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte pykäläesitystä? (Enintään 3500 merkkiä)

Ehdotamme 2 § 1 mom. muutettavaksi seuraavasti;

*”Tässä laissa säädetään erityispalveluista niille **vaikkeimmin** vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.”.*

Ehdotetun 2 §:n 1 momentti tulisi terminologisesti täsmentää vaikkeimmin vammaisiin henkilöihin. Ehdotus selkeyttäisi ymmärrystä sen erityislainsäädännön luonteesta, helpottaisi lain tulkintaa sekä soveltamista ja vähentäisi muutoksenhakuprosesseja. Pykälä on osittain ristiriitainen suhteessa sen sisältöön. Kannatamme ja pidämme välttämättömänä subjektiivisten oikeuksien säilyttämisen näkökulmasta, että 2 § 1 momentissa on tarkkarajainen lain soveltamisen edellytys, jona ovat välttämätön ja toistuva avun tai tuen tarve tavanomaisessa elämässä.

Ehdotamme 2 § 2 mom. muutettavaksi seuraavasti;

”Tätä lakia sovelletaan, jos henkilö ei saa sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012, jäljempänä vanhuspalvelulaki) tai muun lain perusteella palveluja.”.

Ehdotetussa laissa sovitettaisiin yhteen kaksi nykyistä vammaispalveluja koskevaa lakia, tarkoituksena ei olisi muuttaa sitä lähtökohtaa, että jo nykyisin erityispalvelut on tarkoitettu suhteellisen suppealle joukolle haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä. On tärkeä pitää kiinni siitä, että vammaispalvelut eivät ole kaikille kuuluvia yleispalveluita ja niiden erityispalveluluonnetta on syytä korostaa. Vammaispalvelulailla tuetaan erityisiä vammaisuuden aiheuttamia palvelutarpeita, joihin yleiset ja ensisijaiset sosiaalipalvelut eivät kykene vastaamaan. Erityisyyttä perustelee myös poikkeuksellisesti subjektiiviset, maksuttomat ja vahvat oikeudet verrattuna yleisesti sosiaalihuollon palveluina myönnettyihin oikeuksiin. Palveluilla toteutetaan vaikeimmin vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksia ns. normaaliusperiaatteen mukaisesti, vaikeasta ja mahdollisesti elämänmittaisesta toimintakyvyn rajoitteesta huolimatta. Palvelut ovat myös luonteeltaan ja toteuttamistavoiltaan erityisiä, eivätkä ne välttämättä vastaa yleisiin palvelutarpeisiin.

Kaikki eivät ole vammaisia, vaikkakin moni tarvitsee erityyppistä tukea sosiaalihuollolta. Tästä lähtee myös julkisen vallan velvollisuus ryhtyä positiiviseen erityiskohteluun syrjinnän ehkäisemiseksi.

Vammaispalvelulain piirissä olevat vammaiset henkilöt tarvitsevat palveluja nimenomaan korvaamaan pitkäaikaisen, usein elämänmittaisen toimintarajoitteen aiheuttamaa haittaa eri elämäntilanteissa. 2 §:n 2 momentti avaisi nyt toissijaiseksi tarkoitettua erityislainsäädännön avoimeksi useille muille ryhmille, koska säännöksen mukaan lakia sovellettaisiin myös niihin tilanteisiin, jos henkilö ei saa sosiaalihuoltolain tai ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain tai muun lain perusteella riittäviä ja sopivia palveluja. Esitys sellaisenaan lisäisi merkittävästi kustannusvaikutuksia.

5. Onko mielestänne pykäläesityksen perusteluita tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

6. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte perusteluita? (Enintään 3500 merkkiä)

2 §:n 1 mom. perusteluihin; Soveltamisalaan kuuluvat tulee terminologisesti nimetä vaikeimmin vammaisiksi henkilöiksi. Heidän avun ja tuen tarpeensa on suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja kyseessä ei ole diagnosoipohjainen määrittely. Avun ja tuen välttämättömyydestä luo jo lähtökohdan tälle. Vaikeavammaisuuden määritelmän poistaminen on esim. johtanut Kelan vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen muuttuessa vaativaksi kuntoutukseksi siihen, että hakijan toimintakykyä alettiin arvioida laajemmin. Seurauksena kuntoutusmäärät ja -ajat sekä laitospäätyksot ovat vähentyneet radikaalisti. Kaikkein vaikeimmin vammaiset eivät saa enää tarvetta vastaavasti lääkinnällistä kuntoutusta. (Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen lainmuutoksen vaikutus kuntoutuksen kohdentumiseen. Rekisteritutkimus vuosien 2014, 2016 ja 2017 kuntoutuspäätöksistä). Toteamme lisäksi, että tälläkin hetkellä tulkkaukspalvelulaissa kuurosokealle vamman laadun perusteella myönnetään enemmän tunteja kuin kuuroille henkilölle, vamman laadulle annetaan painoarvoa muussakin lainsäädännössä kuin vammaispalvelulaissa. Esittämämme muutos on positiivista erityiskohtelua, minkä toteuttaminen kuuluu julkisen vallan velvollisuuksiin ja samalla oikeuttaa edellä mainitun ehdottamamme säädösmuutoksen.

2 § 2 mom. perusteluihin; On tarkoitussidonnaisuusperiaatteen vastaista, että säännös ohjaisi lain soveltajan jokaisessa palvelutarpeenarvioinnissa arvioidaan asiakkaan tarvetta vammaispalveluihin tilanteissa, joita ei ole tarkoitettu erityislainsäädännön ja vammaispalveluiden piiriin. Vammaispalvelulakia ei ole tarkoitettu yleisten sosiaalipalveluiden puuttumisen tilanteisiin. Vammaispalveluihin kohdistuu merkittävää painetta muiden sosiaalipalveluiden puutteiden takia esim. THL Kuntakyselystä (37/2020)

ilmenee, että esim. eniten (41 %) kasvua vuosien 2016 ja 2019 välillä oli 65 vuotta täyttäneiden henkilökohtaisen avun asiakkaiden määrässä. Osittain tähän vaikuttaa vammaispalveluiden poikkeuksellisen vahva subjektiivisten oikeuksien turva, jota voidaan vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien valossa pitää perusteltuna ja minkä myös lainsäätäjät on vammaispalvelulain säätämisen yhteydessä pitänyt tarpeellisenä ja välttämättömänä erityisten perustarpeiden turvaamisen näkökulmasta. Palvelut ovat myös erityisiä eivätkä ne välttämättä vastaa yleisiin palvelutarpeisiin. Kaikki eivät ole vammaisia, vaikkakin moni tarvitsee erityyppistä tukea sosiaalihuolloilta. Kyseinen säännösmuotoilu johtaisi laaja-alaisemmin myös muutoksenhakupaineisiin. Laki jättäisi aukon, jonka testaaminen näyttökysymyksenä tulevaisuudessa olisi epävarma, riittävän ja sopivan palvelutarpeen arvioinnin osalta. On tiedossa, että yleiset palvelut eivät sosiaalihuollon puolella ole riittäviä ja yksilöllisesti sopivia. Vammaisten ihmisoikeudellinen ja yhdenvertaisuuteen tavoitteleva perusta vammaispalveluille ja niin sanotun normaaliusperiaatteen toteuttaminen vaikuttaa myös siihen, että useimmiten elämänmittaisesti rinnalla kulkevat välttämättömät palvelut ovat asiakasmaksuttomia. Nämä kaikki kasvattavat painetta vammaispalveluihin, mikä soveltamisalassa on arvioitava tarkoin. Säännös saattaisi aiheuttaa myös varsinaisen palvelun viivästymistä muutoksenhaun näkökulmasta. Tätä voidaan pitää myös YK:n vammaisyleissopimuksen 1 artiklan mukaisena.

11 § Asumisen tuki

”Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea, jos hän välttämättä ja toistuvasti tarvitsee toisen henkilön apua tai tukea asumisessa.

Asumisen tuki sisältää päivittäisissä toimissa tarvittavan avun ja tuen lisäksi ne palvelut, joita vammaisen henkilö tarvitsee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä osallisuuden, kommunikaation ja perhe-elämän mahdollistamiseksi. Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa on määriteltävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Asumisen tuki voi sisältää tämän sekä muiden lakien perusteella annettavia palveluja, jotka muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden.

Asumisen tuki järjestetään ensisijaisesti vammaisen henkilön itse valitsemaan asuntoon ja asuinpaikkaan.”

7. Onko mielestänne pykäläesitystä tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

8. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte pykäläesitystä? (Enintään 3500 merkkiä)

(3098) Esitämme muutettavaksi 11 § 2 mom. seuraavasti:

” Asumisen tuki sisältää päivittäisissä toimissa tarvittavan avun ja tuen lisäksi ne palvelut, joita vammaisen henkilö tarvitsee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä osallisuuden, kommunikaation ja perhe-elämän mahdollistamiseksi. Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa on määriteltävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Asumisen tuki voi sisältää tämän sekä muiden lakien perusteella annettavia palveluja, jotka muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden. **Palvelukokonaisuudesta on annettava muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.**”

Vammaisen henkilön oikeusturvaa heikentää tällä hetkellä merkittävästi vammaispalvelulain palveluasumisen perusteella annetut hallintopäätökset, jotka koskevat kokonaisratkaisuja palvelukokonaisuudesta palveluasumisen toteuttamiseksi. Vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus saada palveluasumista, mutta tämä subjektiivinen oikeus ei ulotu siihen, miten palveluasumista käytännössä järjestetään. Nyt esitetty asumisen tuen kokonaisuus ei toisi tähän muutosta. On oikeudellisesti ongelmallista, että toimeenpanevalla viranomaisella on laaja harkintavalta järjestämistavan valinnassa ja sen arvioinnissa. Oikeuden toteutuminen mitataan käytännön elämässä ja sillä, miten palvelut ovat riittäviä ja sopivia ja miten palvelukokonaisuus toteutuu eri palveluiden osalta yhteensovitettuna palvelukokonaisuutena. Oikeudellisena ongelmana on, että ylemmät oikeusasteet eivät ota ratkaistakseen tarkemmin, missä laajuudessa ja minkä säädöksen perusteella järjestettäviä palveluita vammaiselle henkilölle tulisi järjestää. Usein miten valitusprosessissa asia palautetaan takaisin jo kielteisen päätöksen antaneen tai muutoin palvelutuotannon valvonnan laiminlyöneelle viranomaiselle. Tämä on aiheuttanut paljon käytännössä oikeusturvaongelmia muutoksenhakuprosesseissa, eivätkä vammaiset henkilöt pääse kiinni tarvitsemansa palvelun sisältöön, tapaan miten se on järjestetty, vai määrään ja laatuun.

On erinomaista, että pykälätasolla veloitetaan nimenomaisesti yksilöllisen asumisen järjestämiseen, mutta sen vahvistamista tarvitaan. Asumisen tuen palvelua koskeva hallintopäätös tulisi kohdentaa aina yhden palveluntuottajan tuottamien palveluiden kokonaisuuteen, jossa muutoksenhakukelpoisella hallintopäätöksellä on oikeudellisesti otettu kantaa palvelun järjestämisen laatuun, toteuttamistapaan, määrään ja asiakasmaksuun. Palvelun toteutuksessa asiakassuunnitelman tulisi vastata hallintopäätöstä. Kunkin palveluntuottajan kokonaisuudessa, kokonaisuudesta tulisi asumisen tuessa vammaisen asiakkaan oikeusturva huomioon ottaen muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Eri palveluntuottajien tuottamista asumisen tuen palveluista tulisi antaa oma asumisen tukeen liittyvä muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Asumisen tuen palvelut on pidettävä erillään asumisesta. Tämä kokonaisuus vahventaisi asiakkaan oikeusturvaa myös asumisen tuen palveluihin liittyvissä julkisissa hankinnoissa, joissa asiakkaalla ei ole asianosaisasemaa.

9. Onko mielestänne pykäläesityksen perusteluita tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

10. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte perusteluita? (Enintään 3500 merkkiä)

Asumisen tuki voisi sisältää saman palveluntuottajan tuottamia erilaisia palveluja, jotka muodostaisivat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen kokonaisuuden asumisen tukena. Asumisen tuen palvelun päätös tulisi kohdentaa niihin tilanteisiin, joissa vammainen henkilö on saman palveluntuottajan asiakas ja palveluntuottaja tuottaa asiakkaalle useampia palveluita liittyen asumisen tukeen. Eri palveluntuottajien tuottamista asumisen tuen palveluista tulisi antaa oma asumisen tukeen liittyvä muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Hallintopäätös tulisi ottaa huomioon palveluntuottajan tuottaessa vammaiselle henkilölle palveluita asiakassuunnitelman mukaisesti. Palveluiden tulee olla asiakasmaksuttomia.

Valinnan mahdollisuuden toteutuminen edellyttää, että palvelujen järjestäjän käytössä on monipuolisia palveluiden toteuttamistapoja ja että palvelujen hankintoja tehdään joustavasti hyödyntäen hankintalain tarjoamia mahdollisuuksia, kuten esimerkiksi suorahankintamenettelyä. Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa määriteltäisiin vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Säännöksessä tarkoitettujen palvelujen kokonaisuus voitaisiin toteuttaa eri tavoin. Asiakkaalla olisi oikeus saada muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös saman palveluita tuottavan tahon palveluista. Jos asumisen tukeen liittyviä palveluita ei kyetä järjestämään asiakkaan yksilöllinen palvelun tarve ja etu huomioon ottaen yhdeltä palveluntuottajalta, tulee palveluita hankkia tarvittaessa myös muilta palvelun tuottajilta. Tällöin näiden palveluiden tuottamisesta annetaan oma muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Palvelut voitaisiin toteuttaa esimerkiksi, asumispalvelujen työntekijöiden, sosiaalihuoltolain mukaisen kotipalvelun, kotihoidon tai omais- tai perhehoidon, valmennuksen ja tuen tai henkilökohtaisen avun avulla taikka näitä yhdistelemällä.

Tarkoitus olisi, että asumisen tuki muodostaa kokonaisuuden, joka mahdollistaa vammaisen henkilön elämisen ja osallistumisen yhdenvertaisesti muiden kanssa, valitsemassaan asuinkannassa. Jos asuminen tuetusti runsaakaan avun ja tuen turvin henkilön yksityiskodissa ei olisi mahdollista, asumisen tuki voitaisiin järjestää vammaisille henkilöille tarkoitetuissa asumisryhmissä tai asumisyksiköissä. Asumisen tuki tarkoittaisi itsenäistä asumista, riittäviä palveluja ja hyvää tarvittaessa ympärivuorokautista asumisturvallisuutta. Oikeus osallistumiseen ja tasa-arvoiseen asumiseen merkitsee sitä, että vammaisella henkilöllä on oikeus elää, asua ja liikkua samoissa ympäristöissä muiden ihmisten kanssa. Sen tulee tarkoittaa myös yhdenvertaisuutta Suomessa asuvien kanssa paitsi asuinympäristössä, myös asumismuodossa ja asumisen tasossa. Tarve oikeusturvan vahvistamiselle nykyisestäään kasvaa samalla, kun tarve integroituihin palveluihin korostuu. Lisäksi vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistämisen sekä laitosasumisen purkamisen seurauksena tulee henkilöitä, joilla on vaativia ja monialaisia, myös terveydenhuollon ja kuntoutuksen palveluja edellyttäviä, palvelutarpeita. Jos asiakkaan esittämästä yksilöllisestä tarpeesta ja toiveesta järjestää asumispalveluja poikettaisiin hallintopäätöksellä, tulisi tästä olla nimenomainen perustelu päätöksessä. Esitys olisi kustannusneutraali, tai se voisi jopa vähentää syntyviä kustannuksia epäselvien muutoksenhakuprosessien vähentyessä.

11 § Lapsen asumisen tuki

”Vammaisen lapsen asumisen tuki on järjestettävä lapsen oman perheen kanssa lapselle ja perheelle kotiin annettavilla palveluilla noudattaen 11 §:ää.

Lapsen asumisen tuen järjestäminen muualla kuin oman perheen kanssa edellyttää huoltajien suostumusta. Jos lapsen ja perheen saamat palvelut ja muu perheen tuki eivät riitä lapsen edun mukaisen huolenpidon turvaamiseen kotona, huoltajien hakemuksesta on arvioitava 4 §:n mukaisesti, miten lapsen asuminen ja huolenpito voidaan järjestää. Arvio on tehtävä moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, jossa on riittävä

sosiaalityön, psykologian, lääketieteen sekä tarvittaessa muiden alojen asiantuntemus. Lapsen mielipide on ennen päätöksen tekemistä selvitettävä siten kuin 3 §:ssä säädetään.

Sen lisäksi mitä 5 §:n 4 momentissa säädetään, lapsen asumisen tuen järjestämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tarpeisiin ja niitä vastaavaan henkilöstön osaamiseen, lapsen ja perheenjäsenten ja muiden läheisten yhteydenpitoon ja ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä hoidon ja huolenpidon jatkuvuuteen. Lapsen asumisen tuki on järjestettävä niin, että asuinpaikan etäisyys ei ole este yhteydenpidolle lapselle läheisiin henkilöihin. Lapsen asumisen tuki muualla kuin oman perheen kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai 11 §:n mukaisena asumisen tukena palveluyksikössä, jossa hoidetaan samanaikaisesti enintään seitsemää lasta.

Jos lapsi asuu tämän lain nojalla muualla kuin oman perheen kanssa, vanhemmat ja huoltajat vastaavat lapsen elatuksesta aiheutuvista kustannuksista.”

11. Onko mielestänne pykäläesitystä tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

12. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte pykäläesitystä? (Enintään 3500 merkkiä)

13. Onko mielestänne pykäläesityksen perusteluita syytä muuttaa?

Kyllä

Ei

14. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte perusteluita? (Enintään 3500 merkkiä)

15 § Tuki esteettömään asumiseen

”Vammaisella henkilöllä on oikeus saada korvaus vakituisen asunnon muutostöistä, itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavista välineistä ja muista teknisistä ratkaisuista aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos ne ovat hänen toimintarajoitteensa vuoksi välttämättömiä päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä suoriutumisessa. Korvausta palveluyksikössä olevan asunnon osalta myönnetään vain, jos henkilön yksilöllinen toimintarajoite sitä erityisen painavasta syystä edellyttää.

Maakunnan liikelaitos voi myös antaa edellä tarkoitettuja välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi.

Asumuksen muutostöistä aiheutuviksi korvattaviksi kustannuksiksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelusta ja esteiden poistamisesta asunnon välittömästä lähiympäristöstä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Asumuksen muutostyöt sekä itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavat välineet ja muut tekniset ratkaisut on suunniteltava ja toteutettava vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Jos henkilö haluaa itse teettää tai hankkia 1 ja 2 momentissa tarkoitettut muutostyöt tai muut itsenäistä suoriutumista mahdollistavat välineet sekä tekniset ratkaisut, maakunnan liikelaitoksen on pyynnöstä annettava hänelle arvio korvattavista kohtuullisista kustannuksista. Korvaus asunnon muutostöistä tai välineiden sekä muiden teknisten ratkaisujen hankkimisesta on haettava maakunnan liikelaitokselta viimeistään kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntyisestä.”

15. Onko mielestänne pykäläesitystä tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

16. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte pykäläesitystä? (Enintään 3500 merkkiä)

Invalidiliitto esittää, että 13 § 1 mom. tulee muuttaa seuraavasti:

” Vammaisella henkilöllä on oikeus saada korvaus vakituisen asunnon muutostöistä, itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavista välineistä ja muista teknisistä ratkaisuista aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos ne ovat hänen toimintarajoitteensa vuoksi välttämättömiä päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä suoriutumisessa. Korvausta palveluyksikössä olevan asunnon osalta myönnetään vain, jos henkilön yksilöllinen toimintarajoite sitä erityisen painavasta syystä edellyttää. Maakunnan liikelaitos voi myös antaa edellä tarkoitettuja välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi. **Esteettömään asumiseen kuuluu myös asunto.**”

Voimassa olevan vammaispalvelulain perusteella palveluasumiseen kuuluu myös asunto. Nyt vammaispalvelulain uudistuksen pohjana oleva rauennut hallituksen esitys vammaispalveluiksi ei sisällä tätä oikeutta. Kannatamme asumisen ja palveluiden eriyttämistä. Yleisesti on kuitenkin tiedossa, että valtaosa vammaisista henkilöistä on huonossa sosioekonomisessa asemassa ja usein miten täyttävät julkisesti tuettujen vuokra-asuntojen tulorajat ja ovat vuokra-asuntojen tarpeessa. Kaupungeilla on kuitenkin liian vähän tai juuri lainkaan tarjolla vapaita esteettömiä vuokra-asuntoja. Esteettömien vuokra-asuntojen puute markkinoilla estää tosiasiassa yhdenvertaisen asumisen ja asuinpaikan valinnan vapauden toteutumisen. On siis edelleen välttämätöntä, että vammaispalveluilla on tarvittaessa velvollisuus järjestää osana esteettömään asumiseen liittyen esteetön vuokra-asunto.

Säädöskokonaisuuden kannalta oikeus esteettömään vuokra-asuntoon sopisi parhaiten esteettömän asumisen tuen säädöskokonaisuuteen. Erityisen tarpeellisenä Invalidiliitto pitää esitystä siitä, että kunnalla olisi tarvittaessa velvollisuus antaa ennakoarvio korvattavista kohtuullisista muutostöistä. Tämä lisää joustavuutta asunnonmuutostöiden toteuttamisessa. Tällä hetkellä puutteena on lisäksi, ettei

vammaispalvelulaki velvoita korvaamaan mahdollisesti jo teetettyjen asunnonmuutostöiden ennallistamiseen liittyviä kuluja. Tilanteissa, joissa vuokranantaja edellyttää muuttotilanteessa ennallistamaan vuokra-asunnon, on vammaisen henkilö joutunut itse korvaamaan kunnan vammaispalveluiden toteuttamat asunnonmuutostyöt. Tätä ei voida pitää kohtuullisena ja oikeudenmukaisena ratkaisuna. Nyt esitetty säädös asunnon palauttamiseksi alkuperäiseen muotoonsa on siis kannatettava ja se korjaisi nykyisen hyvinkin hankalan tilanteen. Esitys on kustannusneutraali nykyiseen ja se olisi YK:n vammaisyleissopimuksen mukainen samalla kun se turvaisi vammaisten henkilöiden perusoikeuksia valita vapaasti asuinpaikkansa.

17. Onko mielestänne pykäläesityksen perusteluita tarpeen muuttaa?

Kyllä

Ei

18. Jos vastasitte kyllä, miten muuttaisitte perusteluita? (Enintään 3500 merkkiä)

Tuki esteettömään asumiseen. Vammaisen henkilön asuminen yhdenvertaisesti muiden kanssa edellyttää sitä, että henkilöllä on mahdollisuus hankkia esteetön asunto ja saada vakituiseen asuntoonsa välttämättä tarvitsemansa muutostyöt tai muuta toimintarajoitteen takia välttämätöntä esteettömän asumisen tukea. Tuki esteettömään asuntoon tulisi olla mahdollinen myös poikkeustilanteissa, jos vammaisen henkilön on välttämätöntä asua vuoroasumisessa, kuten esim. uusioperhetilanteissa niin aikuisen vammaisen henkilön kuin vammaisen lapsen osalta. Rauennut hallituksen esitys eikä voimassa oleva vammaispalvelulaki huomioi muuttuneita monimuotoisia perhetilanteita, joissa esim. lapsen huoltoon liittyvä vuoroasuminen tai vammaisen huoltajan tarve vuoroasumiseen edellyttää esteettömien ratkaisujen toteuttamista pysyväisluonteisesti myös muuhun, kuin vakituiseen yhteen asuntoon. Asuntoja voi näissä tilanteissa olla käytännössä kaksi pysyvää. Näissä tilanteissa vammaisella henkilöllä tulisi olisi oikeus saada korvaus hänelle itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavista välineistä sekä muista teknisistä ratkaisuista aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos hän toimintarajoitteensa vuoksi välttämättä tarvitsee tätä tukea päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä suoriutumisessa.

